

ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಕೇರ್ಗಲ್ಕಿ, ಮೈಸೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ. 570026

10 ನೆಯ ತರಗತಿ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ

ಕನ್ನಡ ಅಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಛಂದಸ್ಸು

ರವೀಶ್ ಕುಮಾರ್ ಬಿ.
ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕರು
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ,
ಕೇರ್ಗಲ್ಕಿ - 570026
ಮೈಸೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ
ಸಂಚಾರಿ ವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ : 94489 58498

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿ, ಗಣ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಭಂದಿಸಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

01 * 03 =03

ಅಂಕ ವಿತರಣೆ

ಪ್ರಸ್ತಾರ

1 ಅಂಕ

ಗಣ ವಿಭಾಗ

1 ಅಂಕ

ಭಂದಿಸಿನ ಹೆಸರು

1 ಅಂಕ

ಒಟ್ಟು

3 ಅಂಕಗಳು

ಭಂದಿಸು

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ

1. ಎನಗಂ ಪಾಂಡುಗಮಿಲ್ಲ ಭೇದಮಿಳೆಯಂ ಪಚ್ಚಾಳ್ವಮಾ ಪಾಂಡುನಂ
ದನರುಂ ಸೈದರೆ ನಿನ್ನೋಳೀ ಕಲಹಮುಂ ನಿನ್ನಿಂದಮಾಯ್ತಿದೊಡಿಂ |
ಮುನಿವೈ ಗಂಗೆಯ ಪೆರ್ಮಗಂಗೆ ಘಟಸಂಭೂತಂಗೆ ಕರ್ಣಂಗಸಾ
ಧ್ಯನೋಳಾ ಗಾಂಡಿಯೋಳ್ ಕರುತ್ತಿರಿವರಾರಿಂ ಮಾಡುವಂ ಸಂಧಿಯಂ ||

ಸ — — — ಎನಗಂ	ಭ — — — ಪಾಂಡುಗ	ರ — — — ಮಿಲ್ಲಭೇ	ನ — — — ದಮಿಳೆ	ಮ — — — ಯುಂಪಚ್ಚಾ	ಯ — — — ಳ್ವಮಾಪಾಂ	ಲ ಗು — — — ಡುನಂ
ಸ — — — ದನರುಂ	ಭ — — — ಸೈದರೆ	ರ — — — ನಿನ್ನೋಳೀ	ನ — — — ಕಲಹ	ಮ — — — ಮುಂನಿನ್ನಿಂ	ಯ — — — ದಮಾಯ್ತಿದೊಡಿಂ	ಲ ಗು — — — ದೊಡಿಂ
ಸ — — — ಮುನಿವೈ	ಭ — — — ಗಂಗೆಯ	ರ — — — ಪೆರ್ಮಗಂಗೆ	ನ — — — ಗೆಘಟ	ಮ — — — ಸಂಭೂತಂಗೆ	ಯ — — — ಕರ್ಣಂಗಸಾ	ಲ ಗು — — — ಗಸಾ
ಸ — — — ಧ್ಯನೋಳಾ	ಭ — — — ಗಾಂಡಿವಿ	ರ — — — ಯೋಳ್ಕರು	ನ — — — ತ್ತಿರಿವ	ಮ — — — ರಾರಿಂಮಾ	ಯ — — — ಡುವಂಸಂ	ಲ ಗು — — — ಧಿಯಂ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಅಕ್ಷರ ಗಣದ 'ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತ ವೃತ್ತ'ದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಚಂಪಕ ಮಾಲಾ ವೃತ್ತ

ಕುರುಕುಳನಂದನಂ ಪವನನಂದನನೆಂಬ ಮದಾಂಧಗಂಧಸಿಂ
ಧುರಮೆ ಕರುತ್ತು ಪಾಯೆ ಪಡಲಿಟ್ಟವೊಲಾದುದು ಪುಣ್ಯದೊಂದು ಪೆ |
ಮರ್ಫನುಳಿವಂತೆ ನೀನುಳಿದೆಯಿನ್ನಿರಿವನ್ನರುಮಿಲ್ಲ ಮುತ್ತರುಂ
ಕುರುಡರುಮೆನ್ನದೆಮ್ಮ ನುಡಿಗೇಳ್ ಮಗನೇ ಬಗೆ ತಂದೆಗಿಂಬುಕಿಯ್ ||

ಒ ಒ ಒ ಕುರುಕು	ಜ ಒ — ಒ ಳನಂದ	ಭ — ಒ ಒ ನಂಪವ	ಜ ಒ — ಒ ನನಂದ	ಜ ಒ — ಒ ನನೆಂಬ	ಜ ಒ — ಒ ಮದಾಂಧ	ರ — ಒ — ಗಂಧಸಿಂ
ಒ ಒ ಒ ಧುರಮೆ	ಜ ಒ — ಒ ಕರುತ್ತು	ಭ — ಒ ಒ ಪಾಯೆಪ	ಜ ಒ — ಒ ಡಲಿಟ್ಟ	ಜ ಒ — ಒ ವೊಲಾದು	ಜ ಒ — ಒ ದುಪುಣ್ಯ	ರ — ಒ — ದೊಂದುಪೆ
ಒ ಒ ಒ ಮರನು	ಜ ಒ — ಒ ಳಿವಂತೆ	ಭ — ಒ ಒ ನೀನುಳಿ	ಜ ಒ — ಒ ದೆಯಿನ್ನಿ	ಜ ಒ — ಒ ರಿವನ್ನ	ಜ ಒ — ಒ ರುಮಿಲ್ಲ	ರ — ಒ — ಮುತ್ತರುಂ
ಒ ಒ ಒ ಕುರುಡ	ಜ ಒ — ಒ ರುಮೆನ್ನ	ಭ — ಒ ಒ ದೆಮ್ಮನು	ಜ ಒ — ಒ ಡಿಗೇಳಮ	ಜ ಒ — ಒ ಗನೆಂಬ	ಜ ಒ — ಒ ಗೆತಂದೆ	ರ — ಒ — ಗಿಂಬುಕೆಯ್

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಅಕ್ಷರ ಗಣದ 'ಚಂಪಕಮಾಲಾ ವೃತ್ತ'ದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಉತ್ಪಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತ

ಮೇದಿನಿಯಂ ಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ ಪರ್ವಿದುದಾತ್ತನಭೋವಿಭಾಗಮಾ
ಚ್ಚಾದಿತದಿಜ್ಜುಖಂ ವ್ಯವಹಿತಾಖಿಲದೃಷ್ಟಿಪಥಂ ತಮಾಲ ಭೃಂ
ಗೋದರ ನೀರದಾಗಮ ಘನ ಪ್ರಕರಾಂಜನ ಪುಂಜ ಕೋಕಿಲಾ
ಬ್ಜೋದರಕಾಯಕಾಂತಿ ಶಿಶಿಕಂಠಗಳಪ್ಪಿಮಪ್ರಭಂ ತಮಂ

ಭ — ಒ ಒ ಮೇದಿನಿ	ರ — ಒ — ಯಂಕ್ರಮ	ನ ಒ ಒ ಒ ಕ್ರಮದೆ	ಭ — ಒ ಒ ಪರ್ವಿದು	ಭ — ಒ ಒ ದಾತ್ತನ	ರ — ಒ — ಭೋವಿಭಾ	ಲ ಗು ಒ — ಗಮಾ
ಭ — ಒ ಒ ಚ್ಚಾದಿತ	ರ — ಒ — ದಿಜ್ಜುಖಂ	ನ ಒ ಒ ಒ ವ್ಯವಹಿ	ಭ — ಒ ಒ ತಾಖಿಲ	ಭ — ಒ ಒ ದೃಷ್ಟಿಪ	ರ — ಒ — ಥಂತಮಾ	ಲ ಗು ಒ — ಲ ಭೃಂ
ಭ — ಒ ಒ ಗೋದರ	ರ — ಒ — ನೀರದಾ	ನ ಒ ಒ ಒ ಗಮಘ	ಭ — ಒ ಒ ನಪ್ರಕ	ಭ — ಒ ಒ ರಾಂಜನ	ರ — ಒ — ಪುಂಜಕೋ	ಲ ಗು ಒ — ಕಿಲಾ
ಭ — ಒ ಒ ಬ್ಜೋದರ	ರ — ಒ — ಕಾಯಕಾಂ	ನ ಒ ಒ ಒ ಶಿಶಿತಿ	ಭ — ಒ ಒ ಕಂಠಗ	ಭ — ಒ ಒ ಳಪ್ಪತಿ	ರ — ಒ — ಮಪ್ರಭಂ	ಲ ಗು ಒ — ತಮಂ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಅಕ್ಷರ ಗಣದ 'ಉತ್ಪಲಮಾಲಾ ವೃತ್ತ'ದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಕಂದ ಪದ್ಯ

ನೀನುಳ್ಳೊಡ್ಲರೊಳರೆಮ
 ಗೇನುಮಳಲ್ ಮನದೊಳ್ಳಿದಂತೆನೆ ಮಗನೇ |
 ಭಾನುವೆ ಸಾಲದೆ ಪಗಲೆನಿ
 ತಾನುಂ ದೀವಿಗೆಗಳುರಿದೊಡೇಂ ನಂದಿದೊಡೇಂ ||

4 — — ನೀನು	4 — — ಳ್ಳೊಡ್ಲ	4 — — — — ರೊಳರೆಮ		
4 — — — ಗೇನುಮ	4 — — — ಳಲ್ಮನ	4 — — — ದೊಳ್ಳಿ	4 — — — ದೆಂತೆನೆ	4 — — — ಮಗನೇ
4 — — — ಭಾನುವೆ	4 — — — ಸಾಲದೆ	4 — — — — ಪಗಲೆನಿ		
4 — — — ತಾನುಂ	4 — — — ದೀವಿಗೆ	4 — — — — ಗಳುರಿದೊ	4 — — — ಡೇಂನಂ	4 — — — ದಿದೊಡೇಂ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾಗಣದ 'ಕಂದ ಪದ್ಯ'ದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಅತಿಕುಟಿಲಮನಂ ಧನಲು
 ಬ್ಬತೆಯಿಂದಂ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ನುಡಿದಂ ಪುಸಿಯಂ
 ಮತಿಗೆಟ್ಟು 'ತಸ್ಕರಸ್ಯಾ
 ನೃತಂ ಬಲಂ' ಎನಿಪ ವಾಕ್ಯಮಂ ನೆನೆಯುತ್ತಂ

4 — — — ಅತಿಕುಟಿ	4 — — — ಲಮನಂ	4 — — — ಧನಲು		
4 — — — ಬ್ಬತೆಯಿಂ	4 — — — ದಂ ದು	4 — — — ಷ್ಠಬುದ್ಧಿ	4 — — — ನುಡಿದಂ	4 — — — ಪುಸಿಯಂ
4 — — — ಮತಿಗೆ	4 — — — ಟ್ಟುತಸ್ಕ	4 — — — ರಸ್ಯಾ		
4 — — — ನೃತಂ ಬ	4 — — — ಲಂ ಎನಿ	4 — — — ಪವಾಕ್ಯ	4 — — — ಮಂ ನೆನೆ	4 — — — ಯುತ್ತಂ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾಗಣದ ಕಂದಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ

ಏನು ಹೇಳೈ ಕರ್ಣ ಚಿತ್ತ
 ಗ್ಲಾನಿ ಯಾವುದು ಮನಕೆ ಕುಂತೀ
 ಸೂನುಗಳ ಬೆಸಕೈಸಿಕೊಂಬುದು ಸೇರದೇ ನಿನಗೆ ||
 ಹಾನಿಯಿಲ್ಲನ್ನಾಣೆ ನುಡಿ ನುಡಿ
 ಮೌನವೇತಕೆ ಮರುಳುತನ ಬೇ
 ಡಾನು ನಿನ್ನಪದೆಸೆಯಬಬಯಸುವನಲ್ಲ ಕೇಳೆಂದ ||

3 — ಁ ಏನು	4 — — ಹೇಳೈ	3 — ಁ ಕರ್ಣ	4 — — ಚಿತ್ತ			
3 — ಁ ಗ್ಲಾನಿ	4 — ಁ ಁ ಯಾವುದು	3 ಁ ಁ ಁ ಮನಕೆ	4 — — ಕುಂತೀ			
3 — ಁ ಸೂನು	4 ಁ ಁ ಁ ಁ ಗಳಬೆಸೆ	3 — ಁ ಕೈಸಿ	4 — ಁ ಁ ಕೊಂಬುದು	3 — ಁ ಸೇರ	4 — ಁ ಁ ದೇನಿನ	ಗುರು — ಗೆ
3 — ಁ ಹಾನಿ	4 — — ಯಿಲ್ಲೆ	3 — ಁ ನ್ನಾಣೆ	4 ಁ ಁ ಁ ಁ ನುಡಿನುಡಿ			
3 — ಁ ಮೌನ	4 — ಁ ಁ ವೇತಕೆ	3 ಁ ಁ ಁ ಮರುಳು	4 ಁ ಁ — ತನ ಬೇ			
3 — ಁ ಡಾನು	4 — ಁ ಁ ನಿನ್ನಪ	3 ಁ ಁ ಁ ದೆಸೆಯ	4 ಁ ಁ ಁ ಁ ಬಬಯಸುವ	3 — ಁ ನಲ್ಲ	4 — — ಕೇಳೆಂ	ಗುರು — ದ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯವು ಮಾತ್ರಾ ಗಣದ 'ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ'ಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿ

ಉರ್ವಿಯೊಳ್ ಕೌಸಲ್ಯ ಪಡೆದ ಕುವರಂ ರಾಮ
 ನೊರ್ವನೇ ವೀರನಾತನ ಯಜ್ಞತುರಗಮಿದು
 ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರ್ಪರಾರಾದೊಡಂ ತಡೆಯಲೆಂದಿದರ್ ಲೇಖನವನೋದಿ ||
 ಗರ್ವಮಂ ಬಿಡಿಸದಿದೊಡೆ ತನ್ನ ಮಾತೆಯಂ
 ಸರ್ವಜನಮುಂ ಬಂಜೆಯೆನ್ನದಿದರ್ಪುದೆ ತನ
 ಗುರ್ವ ತೋಳ್ಗಳವೇತಕೆಂದು ಸಲೆ ವಾಸಿಯಂ ತೊಟ್ಟು ಲವನುರಿದೆದ್ದನು ||

ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ, ಲಕ್ಷಣ ಬರೆದು ಸಮನ್ವಯಿಸಿ.

01 * 03 = 03

ಅಲಂಕಾರದ ಹೆಸರು	1 ಅಂಕ
ಸಮನ್ವಯ	1 ಅಂಕ
ಲಕ್ಷಣ	1 ಅಂಕ
ಒಟ್ಟು	3 ಅಂಕಗಳು

ಉಪಮಾಲಂಕಾರಗಳು

1. 'ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾಗದವನ ಭಕ್ತಿ ಅಮೃತದೊಳು ವಿಷಬೆರೆದಂತೆ'

ಅಲಂಕಾರ	:-	ಉಪಮಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ	:-	ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ ಸಾದೃಶ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು 'ಉಪಮಾಲಂಕಾರ'.
ಉಪಮೇಯ	:-	ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾಗದವನ ಭಕ್ತಿ
ಉಪಮಾನ	:-	ಅಮೃತದೊಳು ಬೆರೆತ ವಿಷ
ಉಪಮಾ ವಾಚಕ	:-	ಅಂತೆ
ಸಮಾನ ಧರ್ಮ	:-	ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ (ನಿಷ್ಟಯೋಜಕವಾದುದು)
ಸಮನ್ವಯ	:-	ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾಗದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಅಮೃತದೊಳು ಬೆರೆತ ವಿಷಕ್ಕೆ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಉಪಮಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

2. ನೀಚರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವು ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರೆದಂತೆ

ಅಲಂಕಾರ	:-	ಉಪಮಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ	:-	ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ ಸಾದೃಶ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು 'ಉಪಮಾಲಂಕಾರ'.
ಉಪಮೇಯ	:-	ನೀಚರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರ
ಉಪಮಾನ	:-	ಹಾವಿಗೆ ಎರೆದ ಹಾಲು
ಉಪಮಾ ವಾಚಕ	:-	ಅಂತೆ
ಸಮಾನ ಧರ್ಮ	:-	ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ (ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ)
ಸಮನ್ವಯ	:-	ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ನೀಚರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಹಾವಿಗೆ ಎರೆದ ಹಾಲಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಾಕ್ಯವು ಉಪಮಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

3. ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಧನರು ಮದಗಜಗಳಂತೆ ಹೋರಾಡಿದರು.

ಅಲಂಕಾರ	:-	ಉಪಮಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ	:-	ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ ಸಾದೃಶ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು 'ಉಪಮಾಲಂಕಾರ'.
ಉಪಮೇಯ	:-	ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಧನರು
ಉಪಮಾನ	:-	ಮದಗಜಗಳು
ಉಪಮಾ ವಾಚಕ	:-	ಅಂತೆ
ಸಮಾನ ಧರ್ಮ	:-	ಹೋರಾಡುವುದು
ಸಮನ್ವಯ	:-	ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ಭೀಮದುರ್ಯೋಧನರನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಮದಗಜಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಾಕ್ಯವು ಉಪಮಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

4. “ಒಳಗಿನ ಮಂದಿ ಗುಂಡು ಹೊಡಿಸಿದರೂ ಮುಂಗಾರಿ ಸಿಡಿಲ ಸಿಡಿದ್ದಾಂಗ”

- ಅಲಂಕಾರ :- ಉಪಮಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ :- ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ ಸಾದೃಶ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು ‘ಉಪಮಾಲಂಕಾರ’.
- ಉಪಮೇಯ :- ಒಳಗಿನ ಮಂದಿ ಗುಂಡು ಹೊಡೆಯುವುದು
ಉಪಮಾನ :- ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಸಿಡಿಯುವುದು
ಉಪಮಾ ವಾಚಕ :- ಹಾಂಗ
ಸಮಾನ ಧರ್ಮ :- ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ (ಸಿಡಿಯುವುದು)
ಸಮನ್ವಯ :- ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ಒಳಗಿನ ಮಂದಿ ಗುಂಡು ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಮುಂಗಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಸಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಾಕ್ಯವು ಉಪಮಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

5. “ಸಿಡಿಲು ಸಿಡಿದ್ದಾಂಗ ಗುಂಡು ಸುರಿದಾವ”

- ಅಲಂಕಾರ :- ಉಪಮಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ :- ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ ಸಾದೃಶ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು ‘ಉಪಮಾಲಂಕಾರ’.
- ಉಪಮೇಯ :- ಗುಂಡು ಸುರಿಯುವುದು
ಉಪಮಾನ :- ಸಿಡಿಲು ಸಿಡಿಯುವುದು
ಉಪಮಾ ವಾಚಕ :- ಹಾಂಗ
ಸಮಾನ ಧರ್ಮ :- ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ (ಸಿಡಿಯುವುದು)
ಸಮನ್ವಯ :- ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ಗುಂಡು ಸುರಿಯುವುದನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಸಿಡಿಲು ಸಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಾಕ್ಯವು ಉಪಮಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

.*****

ರೂಪಕಾಲಂಕಾರಗಳು

1. ಅಳಿರಿಯುತಿಪ್ಪ ಎಮ್ಮೆ ಒಡಲಬೇಗೆಯ ಬೆಂಕಿಯುರಿ ನಿನ್ನನಿರಿಯದೆ ಪೇಳು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ

- ಅಲಂಕಾರ :- ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ :- ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಿಗೆ ಭೇದವು ಕಂಡುಬರದೆ ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದೇ ‘ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ’.
- ಉಪಮೇಯ :- ಒಡಲಬೇಗೆ
ಉಪಮಾನ :- ಬೆಂಕಿಯುರಿ
ಸಮನ್ವಯ :- ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳ ಒಡಲ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಬೆಂಕಿಯುರಿಗೆ ಅಭೇದವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಾಕ್ಯವು ರೂಪಕಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಆಗಿದೆ.

2. “ಮಾರಿಗೌತಣವಾಯ್ತು ನಾಳಿನ ಭಾರತವು”

- ಅಲಂಕಾರ :- ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ :- ಉಪಮೇಯ ಮತ್ತು ಉಪಮಾನಗಳಿಗೆ ಭೇದವು ಕಂಡುಬರದೆ ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದೇ ‘ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ’.
- ಉಪಮೇಯ :- ನಾಳಿನ ಭಾರತ ಯುದ್ಧ
ಉಪಮಾನ :- ಮಾರಿಯ ಔತಣ
ಸಮನ್ವಯ :- ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ನಾಳಿನ ಭಾರತ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಮಾರಿಯ ಔತಣಕ್ಕೆ ಅಭೇದವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಾಕ್ಯವು ರೂಪಕಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಆಗಿದೆ.

ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ

1. ಮಾತು ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ; ಊಟ ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ.

ಅಲಂಕಾರ	:-	ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ	:-	ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳು (ಉಪಮೇಯ, ಉಪಮಾನ) ಅರ್ಥ ಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಾವದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು 'ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರ'.
ಉಪಮೇಯ	:-	ಮಾತು ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ
ಉಪಮಾನ	:-	ಊಟ ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ
ಸಮನ್ವಯ	:-	ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ ಮಾತುಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳವಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಉಪಮಾನವಾದ ಊಟ ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ ಎರಡೂ ಬಿಂಬ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಎಂಬುದು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಾಕ್ಯವು ದೃಷ್ಟಾಂತಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಆಗಿದೆ.

ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ

1. ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರವು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲು ಮಾಡಿಟ್ಟ ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಶೋಭಿಸಿತು.

ಅಲಂಕಾರ	:-	ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ
ಲಕ್ಷಣ	:-	ಉಪಮೇಯವನ್ನು ಉಪಮಾನವನ್ನಾಗಿ ಸಂಭಾವಿಸಿ ಅಂದರೆ ಕಲ್ಪಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಅದು ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರ.
ಉಪಮೇಯ	:-	ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರ
ಉಪಮಾನ	:-	ರನ್ನಗನ್ನಡಿ
ಸಮನ್ವಯ	:-	ಉಪಮೇಯವಾದ ಅಚ್ಚೋದ ಸರೋವರವನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ರನ್ನಗನ್ನಡಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂಭಾವಿಸಿ (ಕಲ್ಪಿಸಿ) ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಾಕ್ಯವು ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತೇಕ್ಷಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಆಗಿದೆ.

ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ

1. "ಆತನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು.ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದು ಲೆಕ್ಕವೇ?"

ಅಲಂಕಾರ	:-	ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರ.
ಲಕ್ಷಣ	:-	ಒಂದು ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯವನ್ನು (ಉಪಮೇಯ) ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ (ಉಪಮಾನ) ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ ಅಲಂಕಾರ.
ಉಪಮೇಯ (ವಿಶೇಷ ವಾಕ್ಯ)	:-	ಆತನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು.
ಉಪಮಾನ (ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ)	:-	ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದು ಲೆಕ್ಕವೇ?
ಸಮನ್ವಯ	:-	ಇಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾದ "ಆತನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು" ಎಂಬ ವಿಶೇಷವಾಕ್ಯವನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ "ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಂದು ಲೆಕ್ಕವೇ?" ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯದಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಾಕ್ಯವು ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.
